WWF Suomi
Lintulahdenkatu 10
00500 HELSINKI

Puh (09) 7740 100
wwf.fi
panda.org

Ympäristövaliokunta 3.12.2020

Asia: WWF:n lausunto valtioneuvoston selonteosta

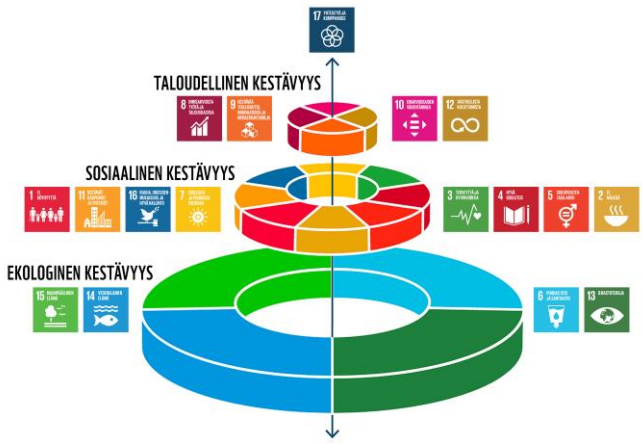
Viite: VNS 3/2020 vp Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta -- Kohti hiilineutraalia hyvinvointiyhteiskuntaa

WWF kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Yleisiä huomioita selonteosta

Globaali kestävän kehityksen toimintaohjelma – Agenda2030 – on ohjannut Suomea ja muita maita kohti kestävämpää tulevaisuutta vuodesta 2016 lähtien. Agenda2030n tavoitteiden toimeenpano on kesken eikä niitä olla vielä globaalisti saavutettu. Vaikka edistystä on monessa suhteessa tapahtunut, **on toimia huomattavasti nopeutettava ja laajennettava, jotta tavoitteet saavutetaan vuoteen 2030 mennessä**

Haluamme muistuttaa valiokuntaa, että kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi on ensin huolehdittava, että maapallon ekologinen kestävyys turvataan ja se on todettu erittäin hyvin myös selonteon hallitusohjelman tavoitteissa. Ilman sen perustan toimivuutta on muiden tavoitteiden saavuttaminen kestävästi käytännössä mahdotonta.



Kuva 1. Luonto on kaiken toiminnan perusta.

Viimeisten vuosien aikana olemme saaneet vahvoja signaaleja siitä, että luonnon monimuotoisuus on edelleen vahvasti heikkenemässä sekä Suomessa, että globaalisti. Tämä todetaan myös selonteossa. Kansainvälisen luontopaneelin (IPBES) mukaan

ainoastaan luonnonvarojen ylikulutuksen purkaminen mahdollistaa luontokadon pysäyttämisen ja siten kestävän kehityksen.

Suomen toimintaohjelma (SDG 12) ei kuitenkaan sisällä määrällisiä tavoitteita luonnonvarojen kulutuksen vähentämiseksi, mikä on valtava puute. Suomen kestävyyspaneelin mukaan yksi välttämätön askel kohti kestävyyttä on materiaalien ja maan käytön vähentäminen. Suomen ympäristökeskuksen kiertotalouden policy brief -toteaa, että luonnonvarojen kulutus on noin 3-8 -kertaa korkeampaa kuin kestävä taso. **(**https://www.ipbes.net/sites/default/files/2020-02/ipbes_global_assessment_report_summary_for_policymakers_en.pdf https://www.kestavyyspaneeli.fi/2020/02/14/kuusi-polkua-kestavyyteen-evastykset-systeemisen-kestavyysmurroksen-edistamiseksi-suomessa/ https://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/SYKE_Policy_Brief_Raakaaineiden_kayton_v(51826))

Selontekokin toteaa, että Suomen suurimmat haasteet liittyvät kulutus- ja tuotantotapojen muutostarpeeseen, ilmastotoimiin, merien ja vesistöjen tilaan sekä muiden maiden tukemiseen Agenda2030:n toimeenpanossa (erityisesti kehitysavun alhainen määrä).

Polku2030 arvioinnissa sellaisiksi sisältökysymyksiksi, joissa jo käynnissä olevaa työtä tulisi vahvistaa, on tunnistettu energiajärjestelmän kestävyys, metsien kestävä käyttö, vesiekosysteemin kestävyys, kestävä ruokajärjestelmä sekä yhteiskunnallisen osallisuuden ja yhdenvertaisuuden vahvistaminen. Suomalaisten kulutuksen globaali jalanjälki tulisi saada teemaksi, jossa tarvittaisiin nykyistä kattavampia politiikkatoimia.

Selonteko on valmisteltu poikkeuksellisissa oloissa. Koronaviruspandemia on aiheuttanut suuria mullistuksia ympäri maailman, ja vaikuttanut merkittävästi myös suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Vaikka uuden koronaviruksen tarkkaa alkuperää ja leviämistapaa ihmisiin ei ole pystytty lopullisesti todistamaan, yhden asian voimme todeta varmuudella: **ihmisten nykyinen tapa hyödyntää luontoa muodostaa suuren uhan ihmisten terveydelle**. Useat aikaisemmat epidemiat ja tautiesiintymät ovat saaneet alkunsa siitä, että tauti on levinnyt villi- ja kotieläimistä ihmisiin. Metsäkato, elinympäristöjen pirstoutuminen, villieläinten elintilan pieneneminen ja luonnonvarojen kestämätön käyttö nostavat riskiä uusien eläimistä ihmisiin tarttuvien tautien, eli zoonoosien, leviämiseen.
(https://wwfint.awsassets.panda.org/downloads/the_loss_of_nature_and_rise_of_pandemics___protecting_human_and_planetary_health.pdf)
Onkin erittäin tärkeää, että Suomen omat, sekä EU:n elvytysvarat käytetään ilmaston ja luonnon kannalta kestäviin toimenpiteisiin. Lisäksi varoja tulisi pystyä käyttämään luonnon monimuotoisuuden tilan parantamiseen esimerkiksi suojelualueiden määrää lisäämällä.

Hallitusohjelma tavoittelee kestävän kehityksen Suomea 2030

Selonteossa ja hallitusohjelmassa on erittäin hyvin nostettu esiin ympäristön ja luonnon merkitys kaikelle muulle hyvinvoinnille. WWF voikin todeta, että hallitusohjelma on kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisen kannalta kirjattu ja rakennettu isossa kuvassa vahvasti oikeaan suuntaan.

Selonteosta: ”Ympäristön kannalta kestävä toiminta tarkoittaa sitä, että luonnon kantokyvyn rajoja ei rikota. Toisin sanoen **kaiken toiminnan maapallolla tulisi mahtua luonnon kantokyvyn rajoihin**. Luonnon kantokyvyn suhteen on globaalisti ylitetty jo useita rajoja, liittyen mm. ilmastoon, maan käyttöön, luonnon monimuotoisuuteen sekä typen ja fosforin kiertoon. **Luonnon monimuotoisuuden häviäminen ja ympäristön tuhoutuminen uhkaavat muiden kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista**. **Luonnon hyvinvointi on reunaehto ja edellytys myös ihmisten elämälle ja hyvinvoinnille**. Hallitusohjelma toteaa, että luonnonvarojen käyttö on suhteutettava kestävän kehityksen tavoitteisiin. Kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttaminen on mahdollista vain, jos ilmaston lämpeneminen ja luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen pysäytetään.”

Tavoitteisiin 1-17 liittyviä kommentteja

Kaiken kaikkiaan voi todeta, että tavoitteiden saavuttamiseksi on esitetty paljon tärkeitä ja oikeanlaisia toimenpiteitä. Toimenpiteiden sisältö ja toteutus on monen tavoitteen osalta kesken eli lopullinen arvio siitä kuinka hyvin ne lopulta edistävät jää nähtäväksi.

2) Ei nälkää

Tiedoksi valiokunnalle, että tähän ja tavoitteeseen 4 liittyen WWF Suomi sai vuonna 2020 EU:n DEAR-tukiyksikön (Development Education and Awareness Raising) yli 11 milj. € rahoituksen nelivuotiselle Eat4Change -hankkeelle, jossa edistetään kestäviä ruokavalintoja Euroopassa ja Etelä-Amerikassa (yhteensä 12 kumppania).

4) Hyvä koulutus

Ilmastonmuutoksen vakavuus on hyvin huomioitu ja se on teemana esillä poikkileikkaavasti monissa eri tavoitteissa, esimerkiksi hyvään koulutukseen liittyen. **Tavoitteen 4 sisältöön toivoisimme mukaan myös luonnon monimuotoisuuden merkityksen ymmärryksen lisäämistä eri oppiasteilla**.

6) Puhdas vesi

On erittäin tärkeää, että hallitus jatkaa Itämeren ja vesiensuojelun ohjelmaa tehostetusti vähintään sen nykyisessä laajuudessa vaalikauden ajan vesien hyvän ekologisen tilan saavuttamiseksi. **Nykyisten ja esitettyjen toimien lisäksi tulisi vahvasti selvittää ja vähentää metsätalouden aiheuttamaa vesistökuormitusta.**

7) Edullista ja puhdasta energiaa

Huomiona se, että on hyvä, ettei Suomi enää edistä tai tuo esille vesivoimaa kestävänä uusituvana energiamuotona. Sen haitalliset vaikutukset luonnon monimuotoisuudelle ovat erittäin vakavat. Tämä täytyy muistaa ja huomioida myös kehityspolitiikassa ja tuessa.
Uusiutuvista energiamuodoista bioenergia on pitkälti ylimenokauden tuotantomuoto. Koska se ei ole päästötöntä ja siihen liittyy myös luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta varauksia, on esimerkiksi sen verotusta suunniteltava osana energiaverouudistusta.

11) Kestävät kaupungit ja yhteisöt

Paljon hyviä esityksiä ja asioita. Kuntien rooli luonnon monimuotoisuuden suojelussa ja ennallistamisessa on myös suuri ja esimerkiksi kuntien kestävä kuntametsien suojelu, hoito ja käyttö on tärkeä muistaa.

12) Vastuullista kuluttamista

Kulutuksen osalta otimme kantaa jo yleisissä huomioissa, että tavoite 12 ei sisällä määrällisiä tavoitteita luonnonvarojen kulutuksen vähentämiseksi, mikä on valtava puute.
Raaka-aineiden käytön vähentämiselle tulisikin asettaa määrälliset tavoitteet, esimerkiksi -50 % vuoteen 2030 kuten Hollannissa.

13) Ilmastotekoja

Kuten tekstissä todetaan, niin tiukan hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen edellyttää päästövähennystoimien nopeuttamista ja metsien hiilinielujen vahvistamista. WWF:ää huolestuttaa metsiin kohdistuvan kysynnän vahva kasvu ja sen vaikutukset Suomen hiilinieluihin ja myös metsäluonnon monimuotoisuuden tilaan. Tähän haasteeseen vastaamiseen ei mielestämme ole riittäviä toimenpiteitä.

Tavoitteiden toteuttamiseksi on toki esitetty paljon hyviä toimenpiteitä. On erittäin tärkeää sekä ilmastotavoitteiden, että monien muiden taloudelliseen kestävyyteen liittyvien tavoitteiden osalta, että ympäristölle haitalliset tuet saadaan poistettua mahdollisimman pian.

14) Vedenalainen elämä

Paljon hyviä ja tärkeitä toimenpiteitä on käynnissä ja suunniteltu.

Yhtenä huolenaiheena näemme WWF:ssä, että öljyntorjunnan hallinnon uudistuksen yhteydessä vapaaehtoinen öljyntorjunta, sekä öljyyntyneiden lintujen hoitovastuu on jäänyt ilman vastuuviranomaistahoa. WWF:n vapaaehtoisten öljyntorjuntajoukkojen

(vajaa 10 000 henkeä) koulutus ja ylläpito on kustannusten osalta ollut 50:50 WWF:n ja Öljynsuojarahaston jakama. Nyt tällaista tukea ei enää ole saatavissa ja on vaarana, että vapaaehtoistyö pahimmillaan voi loppua ilman valtion osallistumista. Sama koskee myös öljyyntyneiden lintujen hoitoa.

15) Maanpäällinen elämä

Hallitus on tehnyt erittäin tärkeitä hienoja päätöksiä ja toimenpiteitä tavoitteiden edistämiseksi. Tuemme erittäin vahvasti hallituksen toimia ja toivomme, että luonnon monimuotoisuuden merkitys ymmärretään myös ylivaalikautisesti yhtenä tärkeimmistä toimista, joita tarvitaan kaikkien kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Yksi asia, joka ei näy niin konkreettisesti toimenpidelistalla on yksittäisten uhanalaisten lajien suojelu ja siihen käytettävien resurssien lisääminen. Parhaillaan suunnitellaan saimaannorpan ilmastonmuutoksen vaikutuksista selviytymiseen tarvittavia toimenpiteitä. Merkittävin toimi on verkkokuolleisuuden minimoiminen entisestään, koska viime talven kaltaiset olosuhteet tappavat kuutteja keväällä. **Apukinoksista tai tulevaisuuden keinopesistä huolimatta emme pysty kaikkea kuuttien kuolleisuutta poistamaan, eli verkkokuolemien vähentäminen on ainoa keino, joka on teidän käsissämme.**

Toinen merkittävä kysymys on valtion metsien hoito. Metsähallituksen omistajapoliittiset linjaukset päivitettiin, mutta valitettavasti omistajaohjaus ei ainakaan vielä näy käytännössä. **Vapaaehtoisten kartoituksissa on löytynyt kohtuullisen pienellä otannalla tuhansia hehtaareja luonnoltaan arvokkaita valtionmetsiä, jotka ovat hakkuu-uhan alla. Tämä on vahvasti ristiriidassa kaiken sen kanssa, johon Agenda2030 ja hallitusohjelma pyrkii.**

Olisi myös erittäin tärkeää, että hallitusohjelman ja kestävän kehityksen tavoitteiden edistäminen näkyisivät konkreettisesti **Suomeen tehtyjen luonnon monimuotoisuuden tilan parantamissatsausten ohella myös Suomen kehitysyhteistyöpolitiikassa.** Nyt siellä korostuu ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen – sen rinnalle pitäisi saada myös luontokadon pysäyttäminen.

Maailman Luonnon Säätiö (WWF)
Suomen rahasto, sr



Jari Luukkonen
Suojelujohtaja